

UNDER DANNEBROG

MARINEFORENINGENS MEDLEMSBLAD

ORGAN FOR SØVÆRN OG SØFART

UDGIVET AF MARINEFORENINGEN.

REDAKTØR: AXEL JUEL

12. AARGANG 1925.	BLADETS OG HOVEDFORENINGENS KONTOR Bredgade 25 C., København K. Telefon Palæ 2886.	BLADETS ANNONCEEXPEDITION: E. von Rosen Holbergsgade 10. Tlf. 8907.	HÆFTE XII. December
----------------------	--	---	------------------------

J ANLEDNING AF AARSSKIFTET BRINGER MARINEFORENINGEN
SINE MEDLEMMER DE BEDSTE ØNSKER OM ET GODT NYTAAR.

DANMARKS SØFORSVAR

Foredrag holdt i Marineforeningens Københavns Kreds den 5. November 1925.

Af Kommandør Dornonville de la Cour.

»Dansen fra Arilds Tid husvant plasket' tilsøs,« skrev den af vore store Digtere for hundrede Aar siden, — det lyder maaske lidt højstemt i moderne Øren, men helt uden Berettigelse er Digterordet ikke.

Danmark er et Søland, — næst efter Storbritannien vel nok Europas mest udprægede Søland, — og Havet, der omskyller vore Kyster, har sat sit Præg paa Nationen. Lad Landbruget saa nok saa meget være vort bærende Erhverv, — lad Industri og Handel end mætte mange Munde, — den salte Søbris blæser ind over det ganske Land, og skaber den Friskhed og Udlængsel, der højste Vikingesnekkernes Dragesejl, og som den Dag i Dag blafrer i Dannebrog paa alle Havne.

Kun naar Talen er om en eventuel Kamp til Forsvar for vor Frihed og Selvstændighed, savner man, underlig nok, hos os Danske, den Frejdighed og Uforfærdethed, der skulde særpræge en Sønation, — paa det Punkt møder man i store Kredse af Folket Usikkerhed, Valenhed og Mangel paa Forstaaelse.

Nu er det jo saa, at den ganske Verden nylig er blevet rystet ind til sine inderste Fuger af en kæmpemæssig, en frygtelig Krig, der bragte hele Verdensmaskineriet af Lave. Ældgamle Dynastier er styrtede, Grænser er flyttede, nye Statssamfund er dannede, og først langsomt aander Menneskeheden op igen efter de Vunder, som Verdenskrigen har slaadet. Men alle de Ofre af Liv og Blod, som Krigen har krævet, alle de ødelagte Værdier, raaber mod Himlen og kræver Fred, — Fred paa Jorden, og den størst mulige Sikkerhed imod en Gentagelse af denne Krigs Rædsler.

Og en Skare af Menneskehedens bedste Mænd arbejder paa at opfylde dette Krav, — paa at borttrydde Krigsmulighederne, — paa at skabe de bedste Betingelser for, at de Modsætningsforhold, der kan opstaa mellem Nationerne, kan udjævnes ad fredelig Vej.

Hos alle Folkeslag, der endnu sukker under Verdenskrigens

Følger, og ikke mindst hos de smaa og svage Nationer, der delvis lever paa Stormagternes Naade og Barmhjertighed, følges dette Arbejde med den dybeste Interesse; hvert nyt Skridt fremad imod det forjættede Verdens-Ideal, *den evige Fred*, hilses med Jubel, — og dog gør den Kløge rettest i ikke blindt at tro, at »Tusindaarsriget« allerede skulde være kommet, men at se Tingene an med et vist Forbehold.

Al Ære være de dygtige og kloge Mænd, der rundt omkring, i Staternes Parlater, paa Fredskongresser og Afrustningskonferencer, arbejder paa at skabe en Ordning, der kan forebygge Krigen. At deres Arbejde ikke vil blive omsonst, for saa vidt som det, ialtfald foreløbig, vil føre til en Indskrænkning og Begrænsning af Krigene, tør anses for utvivlsomt, og allerede dette Resultat er meget stort.

Men er selve Verdens-Idealet, — Krigens fuldstændige Afskaffelse, — overhovedet opnaaelig? Viser Historien os ikke, — lige til den for syv Aar siden afsluttede Verdenskrig, — at Menneskets Natur er Kamp, og at Individets Kamp for Tilværelsen gaar igen i Nationernes endnu mere haardhændede Konkurrence.

»The war to end war« — Krigen, der skulde afslutte Krigene — kaldte engelske Optimister Verdenskrigen. Ak, om det var saa vel! Men Ulykken er jo netop den, at enhver Krig skaber et saadant Fond af Had og Hævntørst og Følelse af Forurettelse hos de Besejrede, at den i sig selv bærer Spiren til nye Krige. Og trods alle Fredskongresser og alle de mer eller mindre tvungne Indrømmelser, der fremkommer paa disse, er det vanskeligt at komme til den Overbevisning, at den menneskelige Natur pludselig skulde være undergaaet en saa gennemgribende Forandring til det bedre, at Verdenskrigen 1914—18 skulde have været Verdens sidste Krig.

Og ser man sig om i Verden, da finder man heller ikke nogetsteds et Land, der hidtil har turdet anlægge dette Systs-

punkt. Alle Nationer staa rustede, rede til efter bedste Evne at forsvare deres Eksistens og deres Interesser. De i Verdenskrigen sejrende Stormagter, hvis Rustningsbyrde var den tungeste, og som i finansiell Henseende ligger mer eller mindre tvunget i Knæ af Krigen, har vel turdet tillade sig en ringe *Nedrustning*, dog saaledes at forstaa, at deres Værn, for *alles* Vedkommende, er stærkere og langt kostbarere, end det var før Verdenskrigen. De besejrede Magter har maattet nedruste, meget imod deres Vilje, og de gør deres yderste for at skærpe deres Krigsberedskab indenfor de tilladte, og kontrollerede, Begrænsninger. De smaa Magter, der var neutrale under Krigen, opretholder i det væsentlige deres Værn, og de smaa nyskabte Stater arbejder efter bedste Evne, og med store Bekostninger, paa at skabe sig et saadant.

Og kan man forundre sig derover?

Vel har Verdenskrigen affødt Folkenes Forbund, hvis vigtigste Formaal skulde være Krigens Forebyggelse gennem Udjævnelse af Tvistigheder, og vel er det lykkedes dette Forbund, ialtfald til en vis Grad, at mildne Modsætningsforholdene mellem Vesteuropas og Centraleuropas Nationer. Men udslettede er disse Modsætninger ikke, og man har ingen Garanti for, at de ikke atter kan opstaa. Thi Folkeforbundet har jo hidtil arbejdet under enestaaende gunstige Vilkaar, fordi Verdenskrigen har efterladt de krigsførende Nationer i en saadan Tilstand af Udmattelse, at de ikke har turdet sætte noget Stridsspørgsmaal paa Spidsen.

Dertil kommer, at Forbundet ikke har nogen virkelig Magtfaktor bag sig, et *Folkeforbunds-Politi*, der er i Stand til at haandhæve Forbundets Afgørelser overfor Urostiftere. Alt er, som bekendt, baseret paa Konventioner og Løfter om gensidig Bistand, — men har Historien, og ikke mindst Verdenskrigen, ikke lært os, hvor lidet Konventioner og Traktater er værd, naar Stormagternes *vitale* Interesser staa paa Spil; — saa reduceres let de samme Konventioner og Traktater til »Papirslapper«.

Endvidere maa man ikke forglemme, at store og mægtige Folkeslag endnu staa udenfor Folkenes Forbund, og navnlig det mægtige og uberegnelige Sovjetrusland, — denne mærkelige Stat, hvis Haand, som Kajns, er rettet mod Alt og Alle. Det i Øjeblikket forarmede Sovjetrusland anvender vel ikke i *Forsvarsojemed* alene ca. 500 Mill. Guldrubler aarlig paa sin Krigsrustning; dets kommunistiske Propaganda søger at bore sig ind i hvert et af de gamle Samfund for at undergrave og omstyrte dem, og, — som det ikke mindst truende Krigsmoment ligger Ruslands — det være sig et Czar- eller Sovjetruslands — evige Stræben mod Adgangen til Havet, — den Adgang, der efter Verdenskrigen er blevet det mestendels forment ved Dannelsen af de baltiske Randstater.

Og naar man saa endelig ser hen til de stadigt voksende Modsætningsforhold mellem *Racerne*, — England contra Indiens Millioner, — Amerika contra Japan, — alle Asiens gule sovjet-befængte Folkeslag, i Pagt med Moscoviterne, mod den hvide Race, — saa forstaaer man, at ingen af Europas Nationer endnu, — til Trods for alle Freds- og Afrustningskongresser, — *kan og tør afruste*, og at de kun med Tøven, og haardt knugede i finansiell Henseende efter Verdenskrigen, tænker paa en beskedent *Nedrustning*; og at der er en lang, lang Vej hjem, inden Folkenes Forbund kan garantere Verden »den evige Fred«.

At derfor den gamle Lærestning endnu overalt sidder i Højsædet: *Vil Du Freden, da forbered Dig paa Krigen!*

Og dog findes der eet Land i Europa, hos hvis Befolkning, — eller i hvert Tilfælde hos store Dele af den, — den Tankegang har kunnet finde Fodfæste, at dette er Fantasterier, og at det er unødvendigt og unyttigt for en Nation at forsvare sig, hvis dens Frihed og Selvstændighed skulde blive angrebet, — og dette er ovenikøbet en ældgammel Sønation, hvis hele Historie er en Kamp for Selvstændigheden, — hvis hele Udvikling ligger i Kampen for Herredømmet, — Handedsherredømmet, saavel som det sømilitære Herredømme, — i egne og tilstødende Farvande.

Man kunde endda forstaa denne Tankegang, hvis Danmark havde en Beliggenhed som Islands, — som en fjærn og isoleret Ø i Atlanterhavet. Men det er jo dog en Kendsgerning, der er blevet fastslaaet saa ofte, at den vel omsider er gaaet ind ogsaa i det brede Folks Bevidsthed, at Danmarks geografiske Beliggenhed ved Stræderne, der forbinder Nordsøen med Østersøen, er en saadan, at Krigsbegivenheder let kan komme til at berøre vort Territorium tilsøs og tillands, og at derfor vort Land, hvis det ønsker at holde sig udenfor en Krig imellem Magter i og udenfor Østersøen, kun har Chance for at opnaa dette, hvis det kan opfylde sine Forpligtelser som neutral Stat og bevare Herredømmet paa sit eget Territorium saavel tilsøs som tillands.

Men naar det forholder sig saaledes, hvorledes kan det da gaa til, at store Dele af den, paa saa mange andre Omraader sundt tænkende, danske Nation, tror at kunne indtage en Undertagelsesstilling paa Forsvarsområdet?

Med al Respekt for vor, af os selv saa meget lovpriste, høje Kultur, tør man dog alligevel ikke gaa ud fra, at vi Danske er det eneste Folk, der ser rigtig paa dette Spørgsmaal, og at alle andre Nationer er Taaber!

Til en vis Grad beror maaske dette mærkelige Forhold paa mangelfuldt Kendskab hos Menigmand herhjemme til de internationale Forpligtelser, der paahviler en Stat, der ønsker at forblive neutral under en Krig mellem andre Stater, — Forpligtelser, som Danmark i Lighed med saa godt som alle andre Statssamfund har paataget sig ved at tiltræde den Række af Konventioner, der fastsloges paa den 2. internationale Fredskonference i Haag i 1907.

Det vilde føre for vidt her at gennemgaa alle de i disse Konventioner indeholdte Bestemmelser. Det skal kun nævnes, at Konventionerne nøje præciserer, hvilke Handlinger fra krigsførende Magters Side der skal anses som stridende mod Neutraliteten, og imod hvilke den neutrale Magt derfor skal skride ind.

Denne Indskriden er for Søkrigens Vedkommende foreskrevet i en Paragraf af følgende Ordlyd:

»En neutral Stat er, i Forhold til de Midler, hvorover den raader, pligtig til at udøve det fornødne Opsyn for at forhindre enhver Krænkelse af de foregaaende¹⁾ Bestemmelser i sine Havne eller paa sine Rhede og sit Soterritorium.«

Som man vil se, udtaler den Paragraf udtrykkelig, at den neutrale Stat er *pligtig* til at *forhindre* Neutralitetskrænkelser.

Vore hjemlige Forsvarsmodstandere har ment at kunne fortolke Paragraffens Udtryk: »i Forhold til de Midler, hvorover den (den neutrale Stat) raader,« saaledes at saafremt man afskaffer disse Midler, Forsvarsmidlerne, saa bortfalder ogsaa Forpligtelsen til at forhindre Neutralitetskrænkelser, — *altsaa kan man afruste!*

Denne Fortolkning lider imidlertid af den Svaghed, at *vi er ene om den*, og dermed falder den uhjælpelig til Jorden. Thi da det drejer sig om *gensidige* Overenskomster mellem alle Statssamfund, kan selvfølgelig ikke et *enkelt af disse* fortolke Overenskomsterne paa en saadan Maade, at det kan blive til Skade for de øvrige Deltagere. Og en saadan Skade vil afstedkommes, hvis Danmark under en Krig mellem andre Magter ikke efter bedste Evne opfylder sine Neutralitetsforpligtelser, men f. Eks. uden Modstand tillader en af de krigsførende Magter at benytte dansk Territorium til Udgangspunkt for Krigsforetagender.

Dette vil være til Skade for den anden Part, og det vil antagelig føre til Modforanstaltninger fra dennes Side med det Resultat, at Danmark vil blive gjort til Krigsskueplads med alle de deraf følgende Ødelæggelser. Og saa kan vi endda risikere efter Krigen at komme til at betale Erstatning for den Skade, som vor Unladelighed af at opfylde Neutralitetsforpligtelserne har forvoldt de krigsførende Magter.

Danmarks Indtræden i Folkenes Forbund har paaført os

1) Udtrykket „foregaaende“ refererer sig til de ovenfor omtalte, mod Neutraliteten stridende, men her ikke nærmere specificerede, Handlinger.

nye Forpligtelser. Den har i nogen Grad modificeret vor Stilling som neutral Stat, idet vi paa visse Omraader skal staa solidarisk med de øvrige Forbundsstater. Paa den anden Side er der skabt os en vis Beskyttelse, idet vi kan regne med Hjælp og Bistand af vore Forbundsstæller i Tilfælde af Angreb. Dog Gang paa Gang er det udtalt af de ledende Statsmænd hos Folkeforbundets Stormagter, at Betingelsen for Hjælp til et Land, der bliver angrebet, er, at dette har vist Evne og Vilje til i første Instans at forsvare sig selv. Et afrustet Land, — et Land, der ved at berøve sig selv Midlerne til Forsvar, har sat sig udover Gensidigheds-Overenskomsten, — kan ikke forvente Hjælp af de andre Forbundsstater.

Naar imidlertid en Forsvarspolitik, — eller rettere sagt Ikke-Forsvarspolitik — baseret paa en saa uvovet og uholdbar Fortolkning af vore internationale Forpligtelser, som den, der i det foregaaende er anført, har kunnet vinde Tilslutning hos store Dele af det danske Folk, saa ligger dette sikkert deri, at Menigmand, som tidligere nævnt, er ukendt med de Forpligtelser, der paahviler os i Følge Folkeretten, og forlader sig blindt paa sine politiske Føreres Udsagn.

Og nu er Sagen jo netop den, at Førerne for vort største politiske Parti, Socialdemokratiet, ser anderledes paa Betingelserne for at bevare vort Land udenfor Krigen, end alle andre Landes Socialdemokratier.

Hvem er ikke Fredsven i et lille, svagt og udsat Land som Danmark, der har alt at tabe og intet at vinde ved en Krig; men Synet paa, hvorledes man bedst bevarer Freden, er forskelligt.

Og en lignende Forskel gør sig gældende mellem Synspunkterne hos vort hjemlige Socialdemokrati og Socialdemokratierne i andre Lande. Alle arbejder de med Idealet, den evige Fred, for Øje. Men medens man i andre Lande ser det som et maaske opnaaeligt Fremtidsperspektiv, men sander, at vi endnu lever i en uligevægtig Verden, hvor Modsætningsforholdene kan slaa ud i Krigslue, og at Freden kun kan bevares ved at gøre Risikoen ved at drage Sværdet saa stor som mulig, — saa mener vore hjemlige Forsvarsmodstandere, at vi, ene af alle, allerede nu tør lægge vort Land åbent og forsvarsløst.

Der er sikkert endnu en hel Del Mandighed i den danske Nation, men der er desværre ogsaa en god Portion Magelighed. Og politiske Føreres Forsikringer om, at der er Fred og ingen Fare, og ingen internationale Forpligtelser at opfylde, appellerer i høj og fristende Grad til vor Nations Magelighed og tillige til dens økonomiske Sans. Værnepligten er en personlig, og for mange ubehagelig Byrde; hele Krigsberedskabet en økonomisk Byrde for Samfundet; Udsigten til at skulle drage i Krig er for de fleste højst utiltalende, — kort sagt, kan man slippe saa let fra det hele, som vore Forsvarsmodstandere tror og lover, saa er det ubetinget at foretrække.

Hvis Mænd, til hvem vi havde ubetinget Tillid, bedyrede, at Ildsvaade fra nu af var udelukket, hvem vilde da tegne Brandassurance!

Og den Udsigt til, at der efter de magelige og billige Aar skal komme en Regnskabs Dag, denne Udsigt, som Pessimisterne, — de der endnu tror paa Muligheden af en Krig, — maler paa Væggen, den slaar man helst ud af Tanken eller betegner den som Nonsens.

Nu er det klart, at der maa være en speciel Aarsag til, at vore Forsvarsmodstandere af de socialdemokratiske og radikale Partier har kunnet danne sig en Opfattelse, der er saa forskellig fra den Opfattelse, der næres af de tilsvarende Partier i andre Lande. Dette Fænomen maa have en lokal Aarsag, og denne er sikkert at søge i den Selvopgivelses og Modløshedens Aand, der i Spørgsmaalet om vort Forsvar har vundet Indpas hos store Dele af det danske Folk, og som har fundet sit Udtryk i det politiske Slagord: »Hvad skal det nytte!«

Dette Slagord, der blev udslynget som et Spørgsmaal under den lange og bitre politiske Strid om Ordningen af vort

Forsvar, har ædt sig som en Gift ind i Folkets Bevidsthed; — det staar for store Dele af Befolkningen ikke længere som et Spørgsmaal, men som en fastslaaet Kendsgerning: Det kan ikke nytte, thi vi er for smaa og for svage.

Den brede danske Befolkning, — Bønder og Arbejdere, Handelsmænd og Haandværkere, Søfolk og Fiskere, — er sejg og sund og stærk, og i Bunden konservativ. Den vil gerne belæres, men den vil ogsaa gerne tænke selv over Sagerne. Den har et ikke ringe, fra Forfædrene nedarvet og gennem Generationer udviklet, Fornuftsinstinkt.

Dette Instinkt reagerede under den Kamp om Ordningen af vort Forsvar, der greb saa dybt ind i vort indrepolitiske Liv og Udvikling i de sidste Aartier af det forrige Aarhundrede, og som til Dels er standende den Dag i Dag.

Dansken vil Fred nu, — han har kæmpet tilstrækkeligt i gamle Dage, og den brede danske Befolkning indser knapt, at disse fordums Kampe har været den Indsats, som nu er Basis for Danmarks frie og selvstændige Stilling. Vi synger vel om Heltene, der kæmpede, — det er nu engang et folkepsykologisk Træk, selv hos de mest fredelskende Folk, at synges om Fortidens Heltebedrifter, — men nu vil vi helst leve i Fred paa det lille Stykke flade og havomskyldede Verdens-Jord, der er levnet os.

Og den Forsvarsordning, om hvilken Striden stod i Aartierne efter vor sidste, ulykkelige, slesvigske Krig, tiltalte ikke det danske Folkeinstinkt.

Den Betragtning, der laa til Grund for den, var jo denne, at vi kun kunde klare os ved Hjælp udefra. Derfor skulde et lille Hjørne af Landet, Hovedstaden, befæstes og gøres saa stærk og modstandsdygtig som mulig, for at vi dér kunde afvente Hjælpens Komme, — men denne Koncentration af Forsvaret maatte ske paa Bekostning af det øvrige Land, der derved kom til at ligge saa godt som uforsvaret, og overladt til Fjendevold.

Selvfølge var den Tankegang, der laa til Grund for denne Forsvarsplan, ikke grebet ud af Luften.

Vore to slesvigske Krige havde jo, i Modsætning til tidligere Aarhundreders Krige, i væsentlig Grad været *Landkrige*. De havde været Krige, der var aflødt af Modsætningsforholdet mellem de to Nationer, som den Gang fandtes indenfor det danske Monarki, og af hvilket det i Minoritet værende, men kraftige tyske Element, fik Hjælp og Støtte af de mægtige tyske Stater. Det var fra disse tyske Staters Side regulære Erobringskrige overfor dansk Territorium.

Den rigtige »danske Landsoldat«, — den værnepligtige »Jens« — tjente sine Sporer i disse Krige og kæmpede med al den Sejghed og Tapperhed, som man kunde forvente af dansk Blod. Men han kæmpede i den sidste, slesvigske Krig imod en haabløs Overmagt.

Den danske Flaade var endnu paa de Tidspunkter Modstanderens Søstridskræfter saa overlegen, at den kunde hævde Herredømmet i vore Farvande, ja lige til Fjendens Kyster. Den spillede *sin* Rolle, men dette var en Rolle, som det var saa stærkt indvokset i Nationens Bevidsthed, at den kunde og skulde spille, at der ikke stod meget Gny af den.

Det er forstaaeligt, at de *landmilitære* Myndigheder, efter vor forgæves Kamp med Overmagten i 1864, var deprimerede. — at de i Aanden forudsaa hver ny Krig, der kunde komme over Danmark, som en Angrebskrig Syd fra af lignende Art som vor sidste slesvigske Krig, — og kun *forudsaa* denne *Trudsel*, — og at de ud fra dette Synspunkt maatte erklære: »Vi kan ikke klare os selv; hvis der ikke kommer Hjælp udefra, gælder det næste Gang Danmarks Eksistens.«

Saaledes fødtes den Tankegang, der laa til Grund for den Forsvarsordning, hvori den befæstede Hovedstad var Hovedhjørnestenen, — og egentlig talt det eneste Modstandspunkt, — den Reduit, hvorfra vi skulde afvente Hjælpen udefra.

Medens en Del af Befolkningen sluttede sig til de landmilitære Myndigheders Standpunkt, var der en anden og større Del, som tog stærk Afstand fra dette. Det var navnlig

i den bredere Del af Befolkningen, at Folkeinstinktet reagerede imod denne Forsvarsplan. De Indvendinger, der gjordes gældende, var følgende:

1) Denne Forsvarsplan byder os ingen Mulighed for at forblive neutrale, for at forblive udenfor Krigen. Tværtimod, den leder os let lige lukt ind i den ved at lade Størstedelen af vort Land- og Søterritorium ligge udækket.

2) Den gør os afhængig af den ganske uberegnelige Faktor, som hedder »Hjælpen udefra«. (Den Optimisme, som bygger paa denne Faktor, har gennem Tidernes Løb kostet os dyrt. Hvornaar er Danmark egentlig blevet hjulpet udefra, siden Admiral Obdam's nederlandske Flaade undsatte København i 1658).

3) Den lader vort Lands Eksistens hænge i een enkelt Traad, — i Spørgsmaalet om, hvorvidt vi virkelige er i Stand til at gøre Hovedstaden til en saa stærk Fæstning, at den kan holde Stand overfor en overmægtig Fjendes Angreb, indtil Hjælpen kommer.

Navnlig paa dette sidste Punkt gjorde der sig en stærk Tvivl gældende, og Udviklingen har vist, at denne Tvivl ikke har været uberettiget.

Forsvarskampen i Slutningen af forrige Aarhundrede endte med et daarligt Kompromis, der gav os en ufuldstændig Befæstelse af Hovedstaden og et svagt Værn udenfor denne. Den instinktmæssige Følelse af det utilstrækkelige i en saadan Forsvarsordning, skabte hos de brede Lag af Befolkningen en altfor god Jordbund for det haabløse Slagord: »Hvad skal det nytte?«

Efter det politiske Forlig i Slutningen af 90erne, begyndte en ændret Anskuelse af dansk Forsvarspolitik at bane sig Vej.

Hvad der navnlig bidrog hertil, var den enorme Udvikling af Tysklands Sømagt. Betydningen heraf havde allerede i adskillige Aar været forstaaet i danske, maritime Kredse; denne Udvikling betød, at »Hjælpen udefra« ikke kunde forventes, fordi Vestmagterne, i Forhold til Tyskland, ikke var stærke nok til samtidig at hævde Herredømmet i Nordsøen og i Østersøen, — eftersom Tyskland, ved *Hjælp af den nyskabte Kielerkanal*, med kort Varsel kunde optræde med sin fulde Styrke i det ene eller det andet Hav. Da Herredømmet i Nordsøen var langt det vigtigste for Vestmagterne, kunde man, i alt Fald i den første Fase af en Krig, ikke forvente at se nogen Vestmagtsstyrke i danske Farvande.

Forstaaelsen heraf fandt efterhaanden ogsaa Vej til andre Kredse og gav sig Udslag i Forsvarsordningen af 1909, i hvilken *den ligelige Hævdelse af Danmarks Neutralitet, og Opfyldelsen af Landets neutrale Forpligtelser* er opstillet som den første og vigtigste Opgave for de danske Stridskræfter, — imod det tidligere hævdede Princip, der, som nævnt, gik ud paa, at Landet (ganske vist uden at det direkte var udtalt) kun skulde være forberedt paa at tage Parti mod den ene Part, medens det, i Kamp til det yderste, afventede den (ikke-garanterede) Hjælp fra den anden Part.

Under Verdenskrigen bestod denne paa Neutraliteten baserede Udenrigspolitik sin Prøve. Det lykkedes det udrustede Neutralitetsværn saavel at forebygge Krænkelser af vor Neutralitet, som at imødegaa de talrige mindre Neutralitetsovertrædelser, som fandt Sted.

Forsvarsordningen af 1922 er baseret paa de samme Principper som Ordningen af 1909. Men under Presset af Landets daarlige finansielle Situation efter Verdenskrigen gik de militære Autoriteter, som ene kan bedømme, hvilket Minimum af Forsvarsmidler der er nødvendige til Opfyldelsen af de Maal, et Lands Udenrigspolitik sætter, med til en vis Reduktion af Værnene; de mente at kunne forsvare at gøre dette, ud fra den Betragtning, at Verden efter den store Krig var i en saadan Tilstand af Udmattelse, at den øjeblikkelige Krigstrussel for en vis Tid var fjærnet.

Man skulde egentlig talt tro, at hele det fredelskende, danske Folk kunde samle sig om en saadan Forsvarsordning, — en Ordning, som kun har til Formaal at holde os udenfor en-

hver Krig, idet den forlanger de netop nødvendige Midler til at opfylde vore internationale Forpligtelser som neutral Stat og til at imødegaa de Krænkelser af vort Territorium, der kan inddrage os i en Krig mellem andre Magter.

Naar ikke desto mindre store Dele af Befolkningen nærer Mistillid ogsaa til denne Forsvarsordning, da er dette et Resultat af den Sæd, der blev saaet under den politiske Kamp om Københavns Landbefæstning. Massernes Førere docerede den Gang, at et Forsvar paa den Basis var forfejlet og haabløst, — og dette gik ind i Massernes Bevidsthed, men saaledes forstaaet, at ethvert som helst Forsvar, lige meget paa hvilket som helst Grundlag, var haabløst.

Selv efter at vi har faaet en Forsvarsordning, der kun tager Sigte paa efter bedste Evne at opfylde vore Forpligtelser som neutral Stat, udslynges Ordet: »Hvad skal det nytte?« ikke alene af Fredsfanatikerne, men ogsaa af mange Danske, som godt indser vor udsatte Stilling, — som forstaaer vore internationale Forpligtelser, og den Risiko, vi løber ved ikke at opfylde dem, men som har faaet Haabløsheds-Dogmet saadan ind i Blodet, at de mener, at der intet andet er at gøre, end værgeløst at lade staa til og tage Konsekvenserne, — selv om disse saa skulde blive Tabet af vor Frihed og Selvstændighed.

Saafernt man vil genrejse *Forsvarsviljen* i det danske Folk, gælder det derfor først og fremmest om at tage Livet af dette Dogme, ved at overbevise Befolkningen, — ikke alene om, at et Forsvar er nødvendigt, fordi Krigsmuligheden stadig eksisterer, — men ogsaa om, at det Forsvar, vi, med rimelige Midler, — Midler, der svarer til vor Pengepung og til vor Krigsrisiko, — kan stille paa Benene, virkelig »kan nytte,« idet det kan fjærne Krigsmuligheden fra os.

Hvad der til en vis Grad tjener til Undskyldning for det danske Folk i dets forsagte Holdning overfor Forsvarsspørgsmaalet, er den Omstændighed, at Folket i sin Helhed er desorienteret paa dette Spørgsmaals Omraade.

Hvad er for Lægmand herhjemme — Lægmand i videste Forstand, — vor *Forsvarsordning*? Det er, hvor stor en Hær, vi kan stille paa Benene, og hvorledes man kan tænke sig, at den kan »slaa med Fjenden«.

Hvorledes tænker Lægmand sig en Krig mod Danmark? Jo, Tysken rykker op i Jylland og besætter hele Halvøen, eller han sætter en Hær i Land paa Sjælland og erobrer Hovedstaden. Og vor lille Hær kæmper en tapper, men haabløs Kamp mod Overmagten.

Er dette ikke den almene Mands Tankegang om Krig mod Danmark?

Og der er ikke noget mærkværdigt i, at den er saaledes. De to Krige, vi har ført i de sidste 100 Aar, har som nævnt været udprægede *Landkrige*, netop mod Tysken. Flaaden har ikke spillet nogen nævneværdig Rolle, — fordi der saa at sige ikke var nogen Rolle for den at spille, — den har passet sin selvfølgelige Dont og hævdet Herredømmet i vore Farvande.

Det Nederlag, som vi, trods Hærens heltmodige Kamp mod Overmagten, led i vor sidste slesvigske Landkrig, der kostede os Hertugdømmerne, fyldte den danske Nation med Skræk for, at Tyskland i en ny, senere Krig, skulde tage Resten af Danmark i en sidste Mundfuld.

Denne Skræk var Fader til den Forsvarsplan, der gik ud paa at befæste Hovedstaden til en sidste fortvivlet Modstand, for i alt Fald at bevare »Danmarks Hjerte« uerobret, indtil »Hjælpen udefra« kunde fri os ud af den tyske Ørns Klør.

Hele den politiske Forsvarskamp drejede sig om et »for« eller »imod« denne Plan; Forkæmperne for den ansaa den for vort eneste Redningsanker, — Modstanderne bekæmpede den som haabløs, uden forøvrigt at være i Stand til at kunne pege paa noget bedre.

Thi Sagen er den, at hele Folket, under Indtrykket af vore to sidste Landkrige, og under Paavirkning af den paafølgende lange, hidsige Forsvarsdebat, der kun drejede sig om *Landforsvaret*, har tabt af Syne, at *Danskerne er en Sønation, at Danmarks Flaade fra de ældste Tider har været vort Sølands naturlige Værn og Skjold, og at vi i vore egenartede og van-*

skelig navigable Farvande ejer en uvurderlig Forbundsfælle. Dette er gledet ud af Folkets Bevidsthed, og end ikke Begivenhederne under Verdenskrigen, hvor Flaaden var i uafbrudt Aktivitet i Værn for Neutraliteten, og hvor den Omstændighed, at vi overhovedet havde en Flaade, og at denne i den givne Situation var i Stand til at opfylde de Krav, der stilledes til den, for en stor Del bidrog til, at Landet ikke inddroges i Krigen, — end ikke disse Begivenheder har kunnet ændre dette Syn i nævneværdig Grad.

Flaaden er paa en vis Maade populær hos det danske Folk; man ser paa den med Venlighed og Velvilje; man priser dens stolte Traditioner; vore Søheltes Navne lever endnu paa Folkets Læber i Nationalsangen, men — »Forsvaret«, det er Hæren; naar den tales om en Forsvarsordning, saa er det i Grunden kun en Hærorfning, der tænkes paa. Det er kun kort Tid siden, at der i Dagspressen fremkom Meddelelser om, at en Kreds af Landofficerer havde udarbejdet Forslag til en Omorganisation af Hæren indenfor det Budget, der var givet ved Hærloven af 1922. Forslagets Detailler er ikke kendt af Offentligheden, — muligvis betyder det en Styrkelse af Hærens Effektivitet, — men i ethvert Tilfælde er det ganske misvisende at kalde det en ny »Forsvarsordning«, saaledes som det er blevet kaldt i Bladene, naar det kun drejer sig om den Omorganisation af det ene Værn, der kan foretages indenfor Hærloven af 1922's beskædne Budget.

Jeg har i det foregående nævnt forskellige Aarsager til den Baggrunds-Stilling, som Flaaden indtager i Nationens Bevidsthed.

Der er endnu en Aarsag, og det er den, at Flaadernes Virksomhed i det store og hele unddrager sig Folkenes Opmærksomhed. Jeg siger »Flaadernes« og »Folkenes«, thi man møder det samme Fænomen i andre Lande. Se til vore Broderlande, Sverige og Norge! Man skulde tro, at Søforsvaret i disse Lande med den store Kyststrækning og den ringe Landgrænse, — man kan selvfølgelig se bort fra den fælles Landgrænse — maatte spille en dominerende Rolle. Men dette er langt fra Tilfældet. Ogsaa dér er det Hæren, og atter Hæren, der for Folkebevidstheden staar som *Forsvaret*, og først i de seneste Tider begynder, ialtfald i Sverige, Forstaaelsen af Søforsvarets Betydning at kæmpe sig frem. Kun hos Verdens mest udprægede Sønation, Englænderne, finder man den fulde Forstaaelse af Søherredømmets Betydning, og denne Forstaaelse skylder Storbritannien sin Magtstilling og sin Styrke.

Flaaderne er det tavse Værn, »the silent force«, som Englænderne siger; der staar intet Gny af deres Færd.

Naar Byernes Garnisoner rykker ud til deres Øvelser med flyvende Faner og klingende Spil, — naar Hærene afholder deres store Manøvrer, med buldrende Artilleritræn, med knitrende Skyttekæder og sprængende Kavallerister, — saa foregaar dette for aabent Tæppe, for Øjnene af en beundrende Befolkning, — thi Folk elsker militære Skuespil.

Men naar Krigsskibene er draget paa Togt, naar Eskadrerne er stukket i Søen, — ja saa hører og ser man ikke stort andet til dem end deres Dukken op hist og her ved de Havneophold, der med visse Mellemlum er nødvendige for at forny Skibenes Forsyninger og udhvide Besætningerne.

Er det derfor noget Under, at for Lægmand, — herhjemme som i andre Lande — bliver Hæren Nr. 1, bliver »Forsvaret«. Den ser han, den kan han følge i dens Virksomhed; i den har den store Værnepligtsmasse selv tjent. Men Flaadens Øvelser, dens Arbejde og Opgaver er ham ganske ubekendte, — ja ofte staar det for ham som noget af en Gaade, »hvordan de egentlig faar Tiden til at gaa ombord«. Det ringe Procenttal af Landets Værnepligtige, der har tjent til Orlogs, ved, »hvordan man faar Tiden til at gaa ombord«, — de ved, at mellem hver »weekend«s Havneophold ligger der travle Arbejdsdage og Arbejdsnætter, fuldt optagne af at indøve Besætningerne i Brugen af de forskellige Vaaben — Kanoner, Torpedoer, Miner, o. s. v. —, af at lære hver enkelt Mand at passe sin specielle Dont i det uhyre komplicerede Apparat, som et moderne Krigsfartøj er, — af at indøve det Samarbej-

de mellem de forskellige Krigstyper, der er Hovedbetingelsen for al Krigsførelse paa Søen, — af at gennemløbe hver Krog af vore vanskelige Farvande, saa at vi kan føle os hjemme i dem under alle Forhold, — i Storm og Taage og Mørke, — trods skjærrede Sømærker og slukkede Fyr; nej, Arbejdsopgaver skorter det sandelig ikke paa ombord i Hans Majestæts Skibe.

Men det kender Lægmand i Land, som sagt, ikke noget til.

Og paa dette Omraade ligger der sikkert en vis Fejl hos Flaadens Mænd, thi her er der et Felt, paa hvilket Oplysning tiltrænges, — ja paa hvilket Oplysning er en *Pligt*.

Der er en gammel Sømandssang, der begynder saaledes: »Vi Sømand gør ej mange Ord«, — og vist er det, at Livet paa Søen nærmest befordrer en vis Tilbageholdenhed, en vis Skyhed for at træde frem for Offentligheden. Hos Søofficerer af den gamle Skole var disse Egenskaber meget fremtrædende; nu ser man rundt omkring i de forskellige Lande en stigende Forstaaelse i Søofficerskredse af Nødvendigheden af at aflægge denne Tilbageholdenhed, og af at lægge klart frem for Befolkningen Søforsvarets Opgaver og Betydning.

Og ikke mindst er dette af Vigtighed i et Land som Danmark, hvor Forsvarsopgaverne og Forsvarsmulighederne paa Søen er af en saadan Art, at Landets Hovedforsvar *burde* ligge der, — ja, i *Virkeligheden allerede ligger der*, — men dette erkendes blot endnu ikke af Nationen.

Kunde man herhjemme naa til denne Erkendelse, da vilde sikkert meget af den Usikkerhed og Vankelmødighed, der nu præger os Danske i Spørgsmaalet om vort Forsvar, bortvejres, fordi vi da vilde staa paa et rationelt Grundlag, som Folket kunde forstaa, og med en Forsvarsplan og Forsvarsordning, som Nationen ikke betragtede som mer eller mindre haabløs.

Naar Forsvarsmodstanderne, eller Forsvarstvivlerne, argumenterer mod vore Forsvarsmuligheder, er det saa godt som altid, — i Samklang med den her anførte almindelige Tankegang hos Befolkningen, — *Landkrigen*, der staar for dens Øje, og *Landforsvarets Muligheder*, der benægtes eller betvivles. Man ser i Aanden for sig en Stormagts hær oversvømme vore Landsdele, og — stillet overfor den, — den lille danske Hær, og man spørger, — er der nogen Tvivl om Udfaldet? Er Modstand andet end unyttigt Spild af Blod og forgæves Opoffrelse af Landets unge Sønner?

Der henvises ikke alene til den eventuelle, knusende Overmagt, som vor Landhær vil møde, men ogsaa til de daarlige Forsvarsmuligheder, som vort flade Sletland frembyder, naar det gælder om at »bide sig fast i Terrænet«.

En af Talsmændene for Danmarks Afrustning skriver i en i Aar udkommet Pjece¹⁾: »Hvilken militær Opgave er det, vi vil løse i dette Land, der har den daarligste strategiske Beliggenhed, noget Land i Verden kan have, uden Bjerge, uden Floder eller andre naturlige Hindringer for en Fjendes Fremtrængning — — —.«

Jeg anfører denne Udtalelse, fordi den er saa karakteristisk for Forsvarsmodstanderne, — fordi den viser, hvorledes Lægmands Tanker kun drejer sig om *Landkrigen*, og betragter *Landforsvaret* som *Landets eneste Forsvar*. Og da Betingelserne for vort Forsvar til Lands befindes at være, — og nu engang ikke er, — særlig gunstige, kondemneres alt Forsvar som haabløst.

Men er det da givet, at det er en *Landkrig*, der vil blive paaført Danmark? Taler Sandsynligheden ikke langt snarere for, at, saaledes som Forholdene har udviklet sig, er det til Søs, i vore Gennemsejlingsfarvande, at vor Neutralitet kan blive krænket? Og hvilke Forsvarsmuligheder har vi paa Søen? Det er Spørgsmaal, som maa undersøges hver for sig.

Forsvarsmodstanderne, saavel som Lægmand i Almindelighed, beskæftiger sig sjældent med maritime Spørgsmaal. De ligger udenfor deres Synsvidde og indgaar derfor ikke i deres Beregninger. Man indskrænker sig som Regel til at sammenligne Stormagts-Flaadestyrkerne med Listen over vor lille Sø-

¹⁾ Ejnar Krenchel: Sandheden om Danmarks Forsvar.

magt, og da Stormagternes Flaader, saavel i Antallet af Skibe som i Skibenes Størrelse er vor lille Flaade saa umaadeligt overlegne, gaar man ud fra, at vore Forsvarsmuligheder paa Søen er lige saa daarlige som paa Landjorden.

Men man tager ikke i Betragtning, — eller Lægmand ved det ikke, — at vi i vore Farvande har en mægtig Forbunds-fælle, der kan, om end ikke udligne dette Misforhold i Styrke, saa dog i det mindste bevirke, at *vor Flaade, blot udviklet paa rimelig Maade, bliver en Faktor, som enhver Stormagt maa regne med, saaledes at den i en forestaaende Styrkeprøve med en anden Stormagt maa tage i Betragtning, om de Fordele, den kan opnaa ved at krænke Danmarks Neutralitet — og derved gøre sig Danmark til Modstander — virkelig opvejer de Tab, dens Sømagt kan lide derved.*

Vort Søforsvar kan, hvis det ikke forsømmes, være en saadan Faktor og kan derved opfylde den fornemste Opgave hos en fredelskende Nations Værn — den at virke til at holde Landet udenfor Krigen.

Det er ganske rigtigt, som den førnævnte Afrustnings-piece-Forfatter anfører, — vi har ingen Bjerge og ingen Floder, der kan standse en fremtrængende Fjendes Fremrykken, — men, hvad Schweiz's Bjerge er for Schweizernes Forsvar, — hvad Hollands af Floder og Kanaler gennemskaarne Land betyder for Hollændernes Forsvar, — *det betyder de danske lave og grundede Farvande for vort Sølands Forsvar.*

Dér ligger vort naturlige Værn!

Vore Artilleriskibe¹⁾, vore Torpedo- og Undervandsbaade er i Størrelse kun omkring en Tiendedel af Stormagtsflaadernes Dreadnoughter, Torpedojagere og Undervandsbaade, men vore Fartøjer er byggede netop med Kamp i vore grundede Farvande for Øje, de er hjemmevante der, — og i disse to Omstændigheder ligger deres Styrke. Stormagternes Dreadnoughter kan i Fredstid kun med stor Vanskelighed og Forsigtighed passere de dybeste Løb af vore Gennemsejlingsfarvande, — Vanskelighederne ved at navigere dér vil vokse enormt, naar Fredstidens Hjælpemidler til at lette Sejladsen — Sømærker og Fyr — er inddragne; Stormagternes store Undervandsbaade, der er konstruerede med Sejlads og Kamp i Verdenshavene for Øje, kan overhovedet ikke dykke i de af vore Farvande, der har strategisk Betydning, fordi der ikke er tilstrækkelig Vanddybde for dem.

Og hidtil har ingen Stormagt haft Raad og Stunder til at bygge særligt Krigsskibsmateriel med Kamp i de danske Farvande for Øje.

Naar der til ovenstaaende føjes, at vore Farvande er som skabte til Mineforsvar, og naar man erindrer, at Søminerne og Undervandsbaadens Torpedoer er dødbringende Vaaben overfor selv de største Skibe, vil man forstaa, at vi virkelig er i Stand til med forholdsvis ringe Midler at etablere et Søforsvar, med hvilket der maa regnes, og som »kan nytte«.

Lad os nærmere undersøge Spørgsmaalet om, hvilke Krigsmuligheder der kan true Danmarks Fred.

Ja, som tidligere nævnt, lurer jo stadig Frygten for den mægtige Nabo mod Syd i store Dele, ja vel i Størstedelen af det danske Folk. Og den Bitterhed, der, efter Tysklands nødtvungne Afstaaelse af de sønderjydske Landsdele, har givet sig til Kende i Provinserne Syd for den ny Grænsé, har yderligere skærpet denne Frygt.

Man maa imidlertid erindre, at de nationale Modsætninger altid er skarpest i Grænsedistrikterne. Staar det store og brede Tyskland bag ved disse Revanche-Tanker? Foreløbig ialtfald vel kun den Rest af Altyskere, hvis Motto var »Tyskland fra Skagen til Adriaterhavet«. Men for den store, tyske Befolkning har Verdenskrigen sikkert været en saa haard og dyrekøbt Lære, at den indtil videre ikke har nogen Hang til krigerske Æventyr.

Kan man tænke sig, at det nedkæmpede og nedrustede Tyskland, der nu staar i Begreb med at indtræde i Folkefor-

bundet, — der nu er i Gang med at forberede Voldgiftstraktater med selv langt argere Modstandere og om langt betydningsfuldere Grænsedistrikter — skulde tænke paa at føre en isoleret Angrebskrig mod Danmark for at tilbageerobre de smaa afstaaede sønderjydske Landsdele? Nej, det vilde være for taabeligt, thi det vilde jo bringe hele Folkeforbundet i Aktion imod Tyskland.

For Øjeblikket trues Danmark ikke fra den Kant.

Men Tyskland vil komme til Kræfter igen, og Spørgsmaalet er, om den tyske Nation, som den Krigernation den er, da lader sig holde nede i Stillingen som en 3. Rangs Militærmagt. Og om den Bitterhed, som Tabene og Ydmygelserne ved Versaillesfreden har skabt i det tyske Folk, da vil have sat sig, eller om den vil slaa ud i Revanchelyster. Er dette sidste Tilfældet, da kan man igen risikere et lignende Opgør imellem Centraleuropa og Vestmagterne som det, vi var Vidne til under Verdenskrigen.

Men heller ikke da er der ret stor Sandsynlighed for et tysk Angreb paa Danmark, ført over Grænsen af regulære Tropestyrker. Thi Tyskland vil i en saadan Situation være for stærkt engageret af sine Stormagts-Modstandere til, at det har Raad til at ofre en blot nogenlunde stor Styrke paa et saa sekundært Maal som at generobre de sønderjydske Landsdele. At der maaske under det Kaos, som en ny Verdenskrig vilde afstedkomme, kan blive foranstaltet Friskare-Indfald over Grænsen af Fanatikere i de tyske Grænseprovinser, er en Mulighed, som kun nævnes for at tage alle Muligheder med. Nogen større Sandsynlighed herfor foreligger der ikke, thi Tyskland vil sikkert have Brug for alt vaabenført Mandskab andetsteds. Dog bør vi selvfølgelig altid kunne stille en passende Hærstyrke paa Benene til Forsvar af vor nye Grænse; men Sandsynligheden for, at et Angreb med større Styrker kan blive ført dér, er saa ringe, at det vilde være forkert af os at koncentrere alt, eller saa godt som alt, hvad Landet kan præstere af Forsvarsevne, saavel i personel som i finansiel Henseende, herpaa.

Derimod vil Tyskland under en saadan Krig være stærkt interesseret i, at Adgangene til Østersøen — de danske Sunde og Bælter — spærres for Vestmagternes Flaader.

Under Verdenskrigen, da vi var frit og uafhængig stillede i vor Neutralitet, var vi selv i Stand til at foretage denne Foranstaltning, idet vi spærrede disse Farvande for begge de krigsførende Magter. Men hvis Danmarks Stilling i Folkeforbundet til den Tid er den samme, som den er nu, da er vi i Kraft heraf forpligtede til at give Vestmagternes Flaader Passage gennem vore Farvande; en Spærring af dem fra tysk Side vil være et Angreb paa vor Neutralitet, som, hvad enten vi gør Modstand imod det eller ikke, vil inddrage os i Krigen ved at gøre Danmark til Krigsskueplads.

Alt dette Spørgsmaal vedrørende vil afhænge af, hvorledes Forholdene i Europa har udviklet sig, naar Tyskland atter er kommet til Kræfter, og af, hvad Betydning Folkenes Forbund faar. Træder Tyskland ind i dette og forbliver dér, ja — da *formindskes Krigstrudslen Syd fra i betydelig Grad.*

Men der eksisterer en anden og farligere Krigsfare, og den truer fra Øst.

Sovjet-Rusland skal have Luft — Adgang til Havet. Dette enorme Rige er efter Verdenskrigen blevet »puffet« ud af Europa, — og over i Asiens Arme. Udover Sortehavet, der nærmest er et Indhav, og det nær ved Polarkredsen liggende Hvidehav, har Rusland kun Adgang til europæiske Farvande gennem det lille, om Vinteren isfyldte, Gebet af den finske Bugt, hvor Neva-Floden har sit Udløb. Ruslands Kyststrækning ved Østersøen er ved Krigen blevet reduceret fra ca. 1000 Sømil til ca. 90. De sejrende Vestmagter har søgt at isolere sig fra det røde Rusland ved Skabelsen af en Række Stødpudestater — Polen, Lithauen, Letland, Estland —, og Linien slutes af det frie Finland mod Nord og af Rumænien mod Syd. Det er som en Række Palisader, der er sat op, — men hvor længe kan de holde? Thi de enkelte Stater er hver for sig ikke stærke — det genopstandne Polen stærkest.

Men Rusland, som efter den haarde Krise, der har rystet

¹⁾ Herved forstås vore smaa (ca. 4000 Tons store), i Forhold til deres Størrelse stærkt pansrede, og stærkt artilleri-armerede Skibe, de der tidligere benævnedes Panserskibe, derefter Kystforsvarsskibe, og hvis officielle Betegnelse nu er »Orlogsskibe«.

hele Folkelegemet, endnu mangler Kræfter, har hævnnet sig ved at associere sig med Asien, hvis mer eller mindre primitive Folkeslag har adopteret de bolchevikske Idéer. Man skimter den næste, store Folkevandring, den næste gule Invasionsbølge over Europa, den, som Militærpolitikere i de store vesteuropæiske Lande spaar.

Hvornaar vil den komme, og hvorledes vil den komme?

Ja, Tidspunktet bestemmer Rusland — det kan ligge nært, og det kan ligge ude i en uvis Fremtid —, det er der, naar Rusland finder Situationen moden.

Men Forberedelserne er i fuld Gang. Rusland anvender store Summer paa Organisationen af sin Hær; det arbejder paa at genskabe sin Flaade, hvilket er et vanskeligere Hverv, fordi Søkrig kræver Tradition; det er ikke nok at bygge Skibe; de skal ogsaa bemandes, og Revolutionen har tilintetgjort den Stamme af trænede Befalingsmænd, som den russiske Flaade ejede.

Rusland forbereder ved at organisere Asiens Sovjetstater — Sibirien, Turkestan, Mongoliet og Thibet; det har stærkt Indpas i Kina, og det arbejder i Engelsk-Indien.

Det forbereder ved at underminere de europæiske Samfund, ved at søge i hver enkelt Stat at skabe sig Menings- og Forbundsfæller blandt dem, der mener intet at have at tabe og alt at vinde.

En skønne Dag bryder Uvejret løs, thi Rusland *skal* have Luft. Og har den nys afsluttede Verdenskrig været frygtelig og barbarisk, saa vil en saadan Krig blive det i langt højere Grad, thi det vil blive en *Racekrig*. Da gælder det for de hvide Nationer at staa Skulder ved Skulder, og vé den Nation, der bryder ud og ikke gør sin Pligt, — gennem det Hul i Ringen, den foraarsager, vil Barbarerne storme frem, og den Nation vil blive nedtrampet.

Hvorledes vil en saadan Krig komme? Ja, først og fremmest vil Angrebsbølgen træffe Stødpude-Staterne. Alle disse, der jo ligger Faren nærmest og føler den stærkest, ruster sig af bedste Evne imod den. Hvert et af de nyskabte Statssamfund arbejder paa at skabe sig en Flaade og en Hær. Og Vestmagterne staa rede til at ile dem til Hjælp.

Et brændende Spørgsmaal bliver Tysklands Stilling.

Vil dette Land træde ind i Forsvarsrækken sammen med de tidligere Modstandere fra Verdenskrigen — eller vil det, i Hævnørst over de lidte Tab, i Uvilje mod Stødpudestaten Polen, der for en Del er dannet paa dets Bekostning, og maaske ogsaa i Kraft af det ikke ringe slaviske Element, der forefindes i det nordlige og nordøstlige Tyskland, gaa sammen med Moskoviterne. I sidste Tilfælde vil Situationen blive endnu alvorligere og farligere for det øvrige Europa.

Iblandt engelske Militærskribenter har der i de senere Aar hævet sig Røster for, at Vestmagterne har begaaet en politisk Dumhed ved at afvæbne Tyskland til den Grad, som sket er, fordi man derved har svækket det stærkeste Bolværk imod den russisk-asiatiske Fare.

Foreløbig har Tyskland vægret sig ved — selv om det traadte ind i Folkenes Forbund — at tiltræde den Bestemmelse i Forbunds-Overenskomsten, der tillader Passage af en anden Forbundsstats Krigsstyrker, naar disse skal ile en angrebet Forbundsfælle til Hjælp.

Og hermed er vi atter inde paa vore egne Forhold.

Thi hvis Frankrig eller England vil ile Polen eller de øvrige Randstater til Hjælp i Tilfælde af et russisk Angreb, da kan dette altsaa ikke ske igennem Tyskland, og der er da kun een Vej tilbage, og det er *Søvejen gennem de danske Farvande*.

For at forebygge eller vanskeliggøre en saadan Hjælp, vil det selvfølgelig være af største Betydning for Rusland at spærre disse Farvande. Vejen fra Kronstadt til Storebælt, og Vejen fra de engelske Flaadestationer til Storebælt, er omtrent lige lang; tager Russerne Initiativet og vinder derved Forspringet, er Neutralitetsbruddet og dermed Danmarks Inddragelse til Krigsskueplads, over os.

Og er Tyskland allieret med Rusland, er Faren endnu mere truende.

I det foregaaende er omtalt de Krigsmuligheder, der — ialtfald i en overskuelig Fremtid — kan komme til at true Danmark.

Man vil, af hvad jeg har udviklet, kunne indsee, at en Landkrig, af den Art som de to slesvigske Krige, næppe vil komme til at ligge for, og at selv Sandsynligheden for en mindre, irregulær Invasion i de ved Versaillesfreden erhvervede, sønderjydske Landsdele ikke er stor.

Men at det er til Søs, — i vore Gennemsejlingsfarvande, at Faren endnu truer, idet en Spærring af disse vil være af stor Betydning for en Østersømagt, i en eventuel Krig med en Vestmagt.

Inden Verdenskrigen havde den tyske Flaade som nævnt naaet en saadan Størrelse, at den ubestridt kunde hævde Herredømmet i Østersøen. De kombinerede Vestmagtflaader var ikke stærke nok til at kunne optræde med tilstrækkelig Overlegenhed i Nordsøen, og samtidig gøre Tyskerne Herredømmet i Østersøen stridigt. Ja, selv den Omstændighed, at Østersømagten Rusland stod sammen med Vestmagterne, formaaede ikke at ændre dette Forhold.

Saa fremt Tyskland havde haft alvorlig Grund til at befrygte et Vestmagts-Angreb i Østersøen, vilde Danmark næppe have faaet Lov til at bevare sin Neutralitet. Selv om Tyskland turde stole paa, at vor Neutralitetserklæring var ærlig ment, og at vi vilde gøre vort yderste for at overholde vore neutrale Pligter, vilde det næppe, med en Vestmagts-Invasion i Østersøen for Øje, have turdet undlade at udnytte den haade strategiske og taktiske Chance, som en Spærring af Gennemsejlingsfarvandene vilde give det. Danmark vilde være blevet besat, og den tyske Flaade vilde have taget de danske Farvande i Besiddelse.

Tysklands maritime Styrke blev Danmarks Frelse.

Thi da Tyskerne ikke ansaa et Vestmagts-Angreb paa Østersøen for overhængende ved Krigens Begyndelse, — da de ikke ønskede uden Nødvendighed at forøge Antallet af deres Modstandere, — da Nedkæmpelsen af Danmarks Forsvar tilsøs og tillands, og den paafølgende Besættelse af dansk Sø- og Landterritorium dog vilde binde en vis Styrke, for hvilken der kunde være haardt Behov andetsteds, — og da et neutralt Danmark ogsaa af andre Grunde (Tilførsler og Forsyninger) havde Betydning for Tyskland, — fik Danmark Lov til at bevare sin Neutralitet, imod at vi paatog os selv at spærre vore Gennemsejlingsfarvande for begge de krigsførende Parter.

Men det maa betragtes som givet, at havde Danmark ikke været i Stand til at foretage denne Spærring, da havde Tyskland, for sin egen Sikkerheds Skyld, selv foretaget den, med deraf flydende Besættelse af de tilstødende Landsdele.

Det var den Omstændighed, at Danmark ejede en Flaade, der var i Stand til at udlægge disse Minespæringer, og til at etablere det fornødne Forsvar af dem, bestaaende af Artilleriskibe, Torpedo- og Undervandsbaade, der bevirkede, at vort Land ikke inddroges i Krigen.

Nu vil maaske vore hjemlige Forsvarsmodstandere hævde: Ja, hvis vi ikke havde haft en Flaade, hvis vi overhovedet ikke havde haft noget Forsvar, men kun et Politi, som efter en nedlagt Protest, var vejet for Overmagten, — vilde der da være sket os nogen Skade? Tyskland vilde vel have udlagt saa og saa mange Miner i vore Gennemsejlingsfarvande; det vilde have bevogtet disse Minespæringer med sine Krigsskibe, og det vilde maaske have opkastet nogle Batterier paa nogle tilstødende, mer eller mindre øde Kyststrækninger, og dermed alt.

Men saaledes er Krigen ikke!

Tyskland vilde have spærret vore Farvande, men ikke med den Hensyntagen til dansk Trafik, som bl. a. var Formaalet med de danske Spæringer, — at bevare og beskytte Forbin-

delsen mellem Landsdelene. Tværtimod, al Forbindelse mellem Landsdelene vilde være blevet afbrudt. Al Post, Telegraf og Telefonforbindelse under tysk Kontrol, og afbrudt for Danske; vor Skibsfart og Handel i Bund og Grund ødelagt, vore Handelskibe beslaglagte, vort Fiskeri umuliggjort, vore Forraad af Raastoffer og Levnedsmidler konfiskerede, hele Landet okkuperet og indrettet til Forsvar paa ethvert Punkt, hvor Angreb fra Modstandernes Side kunde ventes.

Thi saaledes behandler en krigsførende Magt et besat Land, selv om man ikke gør Modstand, — saaledes er Krigen!

Og vi vilde ikke engang have kunnet haabe paa en Skadeserstatning efter Krigen, — hvis der overhovedet kan tales om Erstatning for et Lands og et Folks Ruin, — thi vi havde jo selv draget Ulykken ned over os ved ikke at opfylde de internationale Forpligtelser, som vi højtidelig havde paataget os.

Et heltmodigt kæmpende, lille Land som Belgien kan segne i Blod og Aske. Det opstaar igen som den Fugl Phønix, fordi det har gjort sin Pligt!

Men lad os vende tilbage fra den Fortid, der takket være vort Krigsberedskab, forløb uden Mæn, til de Fremtidsmuligheder, der venter os.

Efter Verdenskrigen har de maritime Styrkeforhold i Østersøen forandret sig i betydelig Grad, derved at den tyske Flaade, der før Krigen stod som Nr. 2 blandt Verdens Krigsflaader, ved Versaillesfreden reduceredes til en Flaade af 3.—4. Rang. Den har nu kun Lov til at tælle 6 middelstore Panserskibe, 6 mindre Krydsere og 24 Torpedofartøjer. Undervandsbaade og Flyvefartøjer er det den ikke tilladt at have. Flyvevaabnet er det, der lettest og hurtigst kan improviseres; Forskellen paa Krigs- og Fredsflyvemaskiner er ikke større, end at Tyskland med sit udviklede Freds-Flyvevæsen sikkert i givet Tilfælde kan have et anseligt Antal Krigs-Flyvemaskiner til sin Raadighed. Undervandsbaade kan ikke bygges paa Dage, selv om man havde alle Emnerne til dem liggende færdige; men selv om Tyskland kunde stampe Undervandsbaade op af Jorden, vilde det mangle trænedes Besætninger til dem, — og er der nogen Fartøjstype, der kræver konstant Træning af Besætningerne, saa er det Undervandsbaadene.

Derimod er det Tyskland tilladt at have Miner, dog i begrænset Antal. Miner kan imidlertid hurtig fabrikeres, og den tyske Flaade vil sikkert i givet Tilfælde søge at afhjælpe Manglen af Undervandsbaade ved en saa udstrakt Anvendelse af Minevaabnet som mulig.

Hvad Ruslands Østersøflaade angaar, da er det vanskeligt at skaffe paalidelige Data til Veje. Der refterer en hel Del Skibe og Fartøjer af Czarriget's Flaade, saavel store Panserskibe (ca. 24,000 Tons), som Krydsere, Torpedojagere og Undervandsbaade, men Materiellet er i Revolutionstiden blevet meget forsoemt, og Personellet siges at lade meget tilbage at ønske, idet saa godt som alle de uddannede Søofficerer og Teknikere dræbtes eller forjoges under Revolutionen. Efter Sigende arbejdes der nu paa Kraft paa atter at sætte Flaaden i kampdygtig Stand, og Øvelseseskadren har i sidste Sommer vist sig i Østersøen.

Imidlertid betyder den tyske Flaades Reduktion og den russiske Flaades defekte Tilstand, at Vestmagterne, ja selv en enkelt af dem, nu ejer saa stor maritim Overlegenhed, at en Optraeden i Østersøen er mulig, uden at Herredømmet i Nordsøen derved kompromitteres. Dette betyder for Danmarks Vedkommende, at der kun er liden eller ingen Chance for, at vi faar Lov til at indtage den ubetinget neutrale Stilling, som vi indtog under Verdenskrigen. Under en fremtidig Krig mellem Rusland eller Rusland-Tyskland, imod Frankrig eller England, eller Frankrig-England, vil den eller de kæmpende Vestmagter ikke tøve med at sende en overlegen Styrke til Østersøen for at undsætte de med Vestmagterne forbundne baltiske Randsstater og Polen. Denne Styrke maa passere gennem de danske Farvande, og vi er ved vor Stilling i Folkeforbundet forpligtet til at give den Passage.

Paa den anden Side vil det selvfølgelig være i Østersømagternes Interesse at lægge denne Vestmagtsstyrke de flest mulige Hindringer i Vejen paa dens Marsch, og det Sted, som frembyder de bedste Betingelser herfor, er de snævre og vanskelige danske Gennemsejlingsfarvande.

Dette vil foranledige en Aktion af Østersømagterne mod Danmark af større eller mindre Udstrækning efter Forholdenes Natur. Denne Aktion kan bestaa i en blot og bar Minespærring paa forskellige Punkter i Gennemsejlingsfarvandene, bevogtet af en Flaadestyrke. Men en saadan Minespærring mister meget af sin Værdi, hvis den Magt, der udlægger den, ikke er Herre over de tilstødende Kyststrækninger, dels for dér at anlægge Batterier til Flankering af Spærringen og Beskydning af Modstanderens Minerydningsfartøjer, dels for at forhindre Modstanderen i selv at besætte de paagældende Kyststrækninger og derfra beskyde Bevogtningsfartøjerne. En Besættelse af disse Kyststrækninger vil rimeligvis nødvendigvis gøre Okkupation af hele den dertil hørende Landsdel, for at forebygge, at Kystbatterierne faldes i Ryggen. Der kan saaledes blive Tale om Landgangsforsøg i mindre eller større Stil, eventuelt om en Demonstration (Bombardement) mod Hovedstaden for derigennem at søge at paatvinge Danmark sin Vilje.

Saafremt Rusland staar alene mod Vestmagterne, vil Aktionen ikke kunne faa en saa gennemgribende Karakter, som hvis det er allieret med Tyskland. Hvis dette er Tilfældet, vil Tysklands Nærhed ved de danske Farvande og Kyster, og Slagkraften af den, ganske vist reducerede, men de danske Søstyrker dog overlegne tyske Flaade, der er ypperlig trænet, gøre Situationen meget farlig for Danmark.

Saafremt Danmark ligger afrustet og uforsvaret, er det givet, at en saadan Aktion fra Østersømagternes Side vil blive foretaget, og det i størst mulig Udstrækning. Det vil jo betyde en uhyre Fordel for disse Magter, at Forsvaret skydes frem til den for dem gunstigste Kampplads, hvor der er den bedste Chance for at tilføje Modstanderen alvorlige Tab. Og naar denne Fordel kan opnaas uden Kamp og uden Ofre, er det klart, at Lejligheden ikke vil blive forsoemt.

Under selve Aktionen, eller maaske umiddelbart efter denne, vil Vestmagtsstyrkerne ankomme; disse *kan ikke lade sig lukke ude fra Østersøen*, og maa nu kæmpe sig Vejen igennem. Resultatet vil blive, at dansk Sø- og Landterritorium vil blive *Valplads*, med alle de deraf følgende Ødelæggelser.

Og hvorledes tror man, at Danmarks Stilling vil blive efter en saadan Krig. Vil Sejrherrerne, — hvilken Part det end bliver, — ikke skønne, at Danmark har forsoemt sine nationale og internationale Forpligtelser, ovenikøbet paa en saa vigtig Post som Vogter af Portene til Østersøen. Vil en Portner, der løber fra sin Pligt og lader Porten staa aaben, ikke blive afskediget, — hvilket for vort Vedkommende vil sige, at vor Portvagt overdrages til andre og kraftigere Nationer, og at det saaledes er ude med Danmarks Frihed og Selvstændighed.

Hvis Danmark derimod er i Besiddelse af et Værn, der er afpasset efter de Angrebsmuligheder, der foreligger, da er der Chance for, enten, at Angrebet kan blive afpareret saa længe, indtil Vestmagtsstyrken, *med hvem vi er allieret*, kan komme rettidig til Stede, — eller at dets blotte Eksistens kan spille den Rolle i Østersømagternes Beregninger, at Angrebet overhovedet *udebliver*.

Ejendommelig nok nærmer Situationen sig den, der laa til Grund for den Forsvarsplan, i hvilken Københavns Befæstning var Hovedpunktet, og hvor Fortrøstningen stod til »Hjælpen udefra«. Men der er den Forskel, at medens man dengang vilde koncentrere al Forsvarskraften ved Hovedstaden og give det øvrige Land til Pris for Fjenden, søger man nu at imødegaa denne i Periferien, og da navnlig paa den Kampplads, hvor vi har de bedste Betingelser for at tage Kampen op, — i vore Farvande.

Og medens Hjælpen udefra den Gang ikke var os garanteret, staar vi nu i Forbund med dem, der skal yde os den — Vestmagterne.

Man vil indse, at paa hvilken Maade end en Aktion fra Østersømagternes Side ansættes, — hvadenten det drejer sig om Udlægning af Minespæringer, Landgangsforsøg eller et Bombardement af Hovedstaden — vil det være Flaaden, der kommer til at tage imod Stødet.

Det næste Spørgsmaal bliver da dette, — kan den lille Flaadestyrke, som Danmark kan stille paa Benene, da virkelig gøre sig saaledes gældende, at den kan afparere dette Stød, eventuelt endog bevirke, at det ikke bliver ført?

For at forstaa, at dette Spørgsmaal kan besvares med et rent forhaabningsfuldt Ja, maa man finde sig i at gennemgaa et lille Kursus i dansk Søkrigstaktik.

Det nytter, som tidligere nævnt, ikke, at man opgør Styrkeforholdet paa den Maade, at Rusland kan mønstre, lad os sige 7 Panserskibe paa ca. 24,000 Tons, og Tyskland 6 Panserskibe paa ca. 13,000 Tons, og imod dem kan Danmark stille vore 5 smaa pansrede Artilleriskibe paa ca. 4000 Tons.

Det er jo ikke Meningen, at disse 5 smaa Artilleriskibe skal gaa ud i Østersøen, formere den gammeldags Slaglinie, Køl-vandsordenen, og saaledes tage Kampen op med Østersømagternes 13 langt overlegne Panserskibe. Da var Resultatet paa Forhaand givet.

Men, vil de store Panserskibe trænge ind i vore *indre* Farvande, hvor de paa Grund af deres Dybgaende maa manøvrere med Forsigtighed og ad Ruter, som nøje kan forudses, fordi det er gennem de smalle, dybe Render, — da møder de her vore *Undervandsbaade* og vore *Miner*; disse Undervandsvaaben er det danske Søforsvars Hovedvaaben, saaledes som de altid er den svagere Magts bedste Forsvarsvaaben.

Og sender Østersømagterne deres lette Krydsere og Torpedojagere ind for at nedkæmpe vore Undervandsbaade, eller sender de deres Ministrygere ind for at rydde vore Minespæringer, da møder disse Fartøjer vore Artilleriskibe, som er saavel lette Krydsere, som Torpedojagere og Ministrygere langt overlegne. Tvinges derved de fjendtlige Panserskibe frem til Understøttelse for deres lettere Materiel, ja da trækker vore Artilleriskibe sig tilbage og Panserskibene løber lige i Armene paa Undervandsbaadene. Med andre Ord, Artilleriskibenes Opgave er den, at holde Modstanderens lettere Materiel i Skak, og tvinge ham til at maatte sætte det sværeste og kostbareste Materiel ind, under saadanne Omstændigheder, at vore Undervandsbaade kan komme i Angreb paa dem.

Man vil forstaa, at denne Taktik er baseret paa et intimt Samspil imellem de forskellige Krigsskibstyper, hvoraf vor Flaade bestaar, men et Samspil, som netop, fordi det foregaar indenfor vore vanskelige lave Farvande, hvor vore lavtstikkende Skibe er hjemmevante og frit kan færdes, kan skabe et, trods vore Fartøjers Lidenhed, stærkt og ubehageligt Forsvar.

Saa fremt man dernæst vil undersøge Betingelserne for Imødegaaelsen af et Landgangsforetagende, da drejer det sig for Flaaden først og fremmest om, gennem udsendte Recognosceringsflyvere og langt fremskudte Undervandsbaade og Torpedobaade at søge at bestemme Transportflaadens Rute og Maal, og naar dette er lykkedes, da, — dels saa snart som muligt at avertere den mobile Hær, — dels at sætte al Kampkraft ind paa, undervejs og ved Landsætningen, at tilføje Fjenden de størst mulige Tab. Mineudlægninger paa Transportflaadens Vej, Undervands- og Torpedobaadsangreb, saa længe der overhovedet flyder en Undervands- og Torpedobaad, og i sidste Instans Indsættelse af Artilleriskibene.

Man maa erindre, at en Transportflaade er et uhyre tungt og saarbart Apparat, bestaaende af et stort Antal ubeskyttede, menneske-overfyldte Skibe;¹⁾ med Nutidens Recognoscerings- og Meddelelsesmidler vil det være overordentlig vanskeligt at samle en saadan Flaade og at sætte et saadant Foretagende an, uden at det rygtes. Og bortfalder Overraskelses-

momentet, bortfalder ogsaa en stor Del af Chancen for et gunstigt Udfald.

En saadan Ekspedition vil i ethvert Tilfælde altid være forbundet med stor Udsigt til Tab, saa længe den danske Sømagt endnu eksisterer, og derfor er det højst sandsynligt, at den ikke vil blive forsøgt, før den danske Sømagt er totalt nedkæmpet eller indesparret. Men alene denne Omstændighed kan give Danmark den Frist, som er nødvendig for Vestmagterne for at komme til Stede.

Jeg skal endelig berøre den Trudsel, der ofte har spøget i Lægmands Bevidsthed, og som gaar ud paa, at Danmarks Vilje kan tvinges i Løbet af meget kort Tid ved et Bombardement af Hovedstaden fra Søsiden.

Efter min Formening holder denne Opfattelse ikke Stik.

Ganske vist er Københavns Søbefæstning ret antikveret, men den er dog betydelig stærkere end de tyrkiske Dardaneller-Forter, der i 1915 holdt den fransk-engelske Flaade i Skak. Og ligeledes er de Minespæringer, som vor Flaade kan etablere i Sundet og Køge Bugt betydelig stærkere og farligere end de delvis improviserede, tyrkiske Minespæringer. Nogen Støtte af den tyrkiske Flaade havde Dardaneller-Forsvaret ikke, kun 1 à 2 tyske Undervandsbaade kom tilstede. Og dog kostede Angrebet den fransk-engelske Flaade 3 store Slagskibe, der løb paa Miner og to Slagskibe, der blev sænkede af en tysk Undervandsbaads Torpedoer. Og Angrebet blev opgivet.

Naar der er Tale om et Bombardement af København fra Søsiden, og Angrebet skal foretages af Østersøstater, maa man jo gaa ud fra, at dette Bombardement vil blive foretaget Syd fra, fra Køge Bugt. Efter at Dragørfort og Kongelunds-batteri er blevet fuldenkte, kan Køge Bugt bekastes, indtil en Afstand af 24,000 Meter fra Hovedstadens Centrum. Og endnu flyder der ikke nogen Kanon i nogen af Østersømagternes Flaader, der kan skyde længere end 22,000 Meter. De bombarderende Skibe kan altsaa holdes under Ild fra Søforterne, og dette har altid været en farlig Sag for en Flaade. Betragter man endvidere et Søkort, vil man se, at Dybdeforholdene i Køge Bugt er saadanne, at der kun er et ret smalt Areal imellem 10 Meter Dybdekurven, indenfor hvilken de 8—10 Meter dybtstikkende tysk-russiske Panserskibe ikke tør komme, og den Cirkel, der kan slaas fra Hovedstadens Centrum og med de tysk-russiske Kanoners Maksimumrækkevidde som Radius. Indenfor dette lille Areal skal Skibene bevæge sig for at udføre Bombardementet, men dette Areal kan med Lethed oversaas med Miner, ligesom Skibene dér vil være i høj Grad udsatte for Angreb af vore Undervandsbaade.

Det vil hverken være nogen let eller ufarlig Sag at bombardere København fra Køge Bugt.

Selvfølgelig kan man trævle de her anførte, og mange andre Faser af vore Forsvarsmuligheder paa Søen, langt mere op.

Jeg mener dog, at man allerede, gennem hvad jeg har anført, kan indse, at vi *har* Forsvarsmuligheder paa Søen, som ikke har været almindelig forstaaede herhjemme.

Erkender man dette, bliver det næste Spørgsmaal: Hvilket Flaademateriel er nødvendigt for os, hvis vi skal have Udsigt til at udnytte disse gode Forsvarsmuligheder paa Søen.

Min Anskuelse herom er denne: Hvad vi behøver er det Materiel, vi har, i Henhold til Flaadeloven af 1922, *men Notabene, holdt til Dato.*

Ifølge Loven skal Flaaden bestaa af:

6 Orlogsskibe (Artilleriskibe).

24 Torpedo- og Undervandsbaade,

2 Mineskibe, samt øvrigt Fartøjsmateriel til Minespæringer. Flyvemateriel.

Endvidere som Reservemateriel, ældre Skibe og Fartøjer, der kan finde Anvendelse hertil, samt

(1 Krydser til oversøisk Fart, Fiskeriinspektionsskibe, Opmaalingsskibe o. s. v.). De i Klamme satte Fartøjer er kun i uegentlig Forstand Krigsskibe.

Saa fremt vi har dette Materiel, og saafremt man ikke la-

¹⁾ Under Verdenskrigen anvendte Tyskerne eksempelvis til Overførsel til Øsel af en Styrke paa 23000 Mand en Transportflaade paa ialt 150000 Brutto Tons. Ialt deltog over 300 Skibe og Fartøjer i Ekspeditionen.

der det forfalde eller blive for gammelt, anser jeg det for sandsynligt, at Flaaden med det har god Udsigt til at løse de Opgaver, der kan komme til at paahvile den.

Desværre trænger en Del af vort nuværende Materiel til Fornylse.

Skulde man skrive en beskeden Ønskeseddel, da vilde den efter min Formening komme til at lyde saaledes:

1) 2 nye, mindre, men hurtige Mineskibe. Den store Betydning, som Minevaabnet spiller i vort Søforsvar, ikke mindst ved at udkaste Miner paa en angribende Fjendes Vej (de saakaldte offensive Minespæringer) eller ved hurtigt at kunne etablere Spæringer udfor formodede Pladser for en Landgangsstyrke, gør Tilvebringelsen af et Par nye Mineskibe meget ønskelig. Det eksisterende Materiel er utilstrækkeligt.

2) En Forøgelse af Antallet af vore Undervandsbaade. Dette, vort Hovedvaabens Betydning, er tilstrækkeligt anerkendt, til at Motivering er nødvendig.

3) En stærk Udvikling af vort Luftvaaben. Det er givet, at dette Vaaben vil komme til at spille en overordentlig stor Rolle i Fremtidskrige. Forsvarsmodstanderne lever højt paa Fremstillinger af »Gift- og Gaskrigen« fra Luften, og er tilbøjelige til at mene, at denne Krigs Muligheder og Frygteligheder er saa store, at man lige saa godt kan opgive alt Forsvar med det samme, og lade Bomberne regne ned over sig. Det skal indrømmes, at Udsigterne ikke er absolut tiltalende, men endnu har dog ingen anden Nation fundet det rigtigt at afruste af den Grund. Og saa er det den gamle Historie, at ethvert Vaaben skaber et nyt Modvaaben. Man værger sig mod de giftige Gasarter ved Gasmasker, og disse naar vel efterhaanden tilstrækkelig Fuldkommenhed, men man *bekæmper* de relativt langsomme Bombe-Flyvemaskiner med hurtige Kamp-Flyvemaskiner, de saakaldte Jagere. Først fornylig er vi begyndt at anskaffe den Slags Luftfartøjer, men deres Antal bør gøres stort. Endvidere bør vi raade over et betydeligt Antal Recognosceringsmaskiner, da disse »Flaadens Øjne« er nødvendige for, at vort Forsvar kan være rettidig paa Angrebsstedet.

4) Last, but not least, — er en Bibeholdelse og Vedligeholdelse af vore Artilleriskibe nødvendig. Typen, — den modificerede Monitor-Type, er stadig god og formaalstjenlig, og kan næppe gøres svagere og dermed billigere. Af Lægmand tillands, selv af Folk med Interesse for Søforsvaret, er der tidt opkastet det Spørgsmaal, om Søforsvaret ikke kan undvære denne efter vore Forhold kostbare Skibstype. Det samme Spørgsmaal har været opkastet og diskuteret i snart sagt hvert eneste Flaadeland. Der er blevet gjort gældende selv af Fagmænd, at Undervandsbaadens og Flyvevaabnets Fremkomst har afsagt Dødsdommen over de store køstbare Panserskibe. Men intetsteds har denne Anskuelse sejret. Den samme Dødsdom blev udtalt i forrige Aarhundrede ved Torpedovaabnets Fremkomst, for 60 Aar siden, og Panserskibene lever dog den Dag i Dag, og er Rygraden i enhver Flaade.

Af de taktiske Eksempler, jeg i det foregaaende har anført, vil det fremgaa, hvilken Rolle vore smaa pansrede Artilleriskibe spiller i vor Søkrigsførelse. De er Rygstødet, som vore lettere Styrker kan falde tilbage paa, og de er vor lille »pansrede Næve«, der skal drive de fjendtlige, lettere Styrker tilbage, og derved give vor Undervandsbaade og Torpedobaade en Chance for at komme Fjendens store Skibe ind paa Livet. Uden dem vilde vore Minespæringer blive fejede bort af de fjendtlige Minestrygere, og vore Undervandsbaade vilde blive holdt nede af Fjendens Torpedojagere, Torpedobaade og andre lette Fartøjer; thi det maa erindres, at Undervandsbaaden ikke har andet Forsvar end det, at gøre sig usynlig. Den første den bedste Trawler eller Bugserbaad, armeret med et Par Smaakanoner, med nogle Dydbomber og med en skarp Stævn, er en farlig Modstander for den.

Vore strategiske og taktiske Studier, vore Søkrigsspil, vore Eskadreøvelser har vist, at selv en stor Forøgelse af vore Undervandsbaades Antal ikke vilde opveje Tabet af vore Artilleriskibe.

Uden dem svæver vort Søforsvar i Luften!

Naar jeg i denne Afhandling saa stærkt har slaaet til Lyd for Søforsvarets Betydning for Danmark, — for dets Opgaver og dets Muligheder, — da rejser sig naturligt det Spørgsmaal, er Landforsvaret da overflødig, kan Landhæren undværes?

Nej, og atter Nej! Men Landforsvarets Rolle og Betydning er maaske noget forskellig fra den, som Lægmand i Almindelighed tillægger Hæren.

Jeg har nævnt Landhærens nødvendige Vagt ved vor Grænse mod Syd, — jeg har blot udtalt, at dette efter min Formening ikke bør være en alt opslugende Opgave, — jeg har nævnt Betydningen af Københavns Søbefæstning, og Hærens Deltagelse i Afværgelse af Landgangsforsøg, — og jeg mener, at Organisationen paa dette sidste Punkt bør være en saadan, at den størst mulige Styrke hurtigst mulig kan komme tilstede ved Landgangsstedet, — fordi selve Landgangsoperationen altid er det farligste og mest kritiske Moment for Fjenden.

Endnu en Opgave af de mange, der kan komme til at paahvile Hæren, skal jeg nævne, — den at assistere Flaaden i Flankering af Minespæringer i vore indre Farvande udenfor København. Et nogenlunde svært, men mobilt Artilleri, vilde her kunne gøre særdeles god Fyldest.

Som Resumé af hvad jeg her har fremsat, skal jeg udtale følgende:

Trods alle Fredsbestræbelser er Krigstrudslen stadig eksisterende.

Maaske ser vi lysere Dage i Møde, men vi tør ikke blindt forlade os paa de Fredsbestræbelser, der udfoldes indenfor Folkeforbundet, og hvis foreløbige Succes for en stor Del skyldes Nationernes Udmattelse efter Verdenskrigen.

Fremfor alt bør et lille Land paa en udsat Plads ikke være det første til at afruste.

Faren truer Danmark i en eventuel Krig mellem Vestmagter og Østersømagter, — Ruslands Stilling er her navnlig et Faremoment.

Faren truer os navnlig til Søs, i vore Gennemsejlingsfarvande.

Afrustede vil vi blive inddragne i enhver saadan Krig, og komme til at lide for og bøde for vor Forsømmelighed.

Vort Søforsvar er vort Hovedforsvar og har i Kraft af vore Farvandes Egenskaber Chancer for at kunne løse den Opgave, at begrænse vor Deltagelse i Krigen, eventuelt at holde os udenfor den.

Kunde Forstaaelse og Erkendelse af disse Forhold finde Vej til det danske Folks Tankegang, da vilde forhaabentlig Usikkerheden og Forsagtheden forsvinde, og give Plads for *det frejdige Syn og den Forsvarsvilje, der ene er en gammel Sønation værdig.*

FORENINGSMEDDELELSER M. M.

Under Medvirkning af Arkitekt E. W. Marston og Grosserer Vald. Schou.

Kommende Møder:

KØBENHAVN-KREDSSEN

Torsdag den 28. Januar 1926 afholder København-Kredsen Sammenkomst med Damer i Studenterforeningens store og lille Sal. Foredrag med Lys-

billeder og ledsagende Musik og Sang ved d'Hrr. Adjunkt *Langballe* og Sangeren *Poul Knudsen* med Fruer, derefter tvangfri Spisning og derpaa Dans til Orkester. Billetprisen vil blive sat meget lavt.

Foredragets Emne er »Sjælland i Billeder og Musik«. Vi tør love Medlemmerne med Damer og ledsagende Paarørende en enestaaende Aften, som vi haaber maa vinde stærk Tilslutning. Nærmere Meddelelse vil udgaa pr. Kort.

For at undgaa Misforstaaelse henledes Opmærksomheden paa, at naar Billetbestillingen i Januar finder Sted til Foreningens Kontor, pr. Telefon forud, maa Afhentningen ske ved Medlemmerne selv, idet Kontoret ikke kan paatage sig Tilsendelse af bestilte Billetter.

HASLEV-KREDSSENS SKYTTELAV

afholder Skydning hver Tirsdag Aften Kl. 7½ paa Hotel Axelhus. Alle Marineforeningens Medlemmer er velkomne.

KØBENHAVN-KREDSSEN

Det reviderede Regnskab for Aaret 1925 ligger til Eftersyn for Medlemmerne paa Lokalkredsens Kontor, Sortedams Doserings Nr. 51 fra den 15. Januar 1926—31. Januar 1926, mellem 1—3 og 5—7.

E. P. Jensen,
Kasserer.

VEJLE-KREDSSEN

afholdt Onsdag den 12. November et vellykket Torskegilde. Kl. 7 pebes til Skafning. Formanden bød velkommen, og 1. Vers af »Kong Christian« blev sunget staaende. Derefter serveredes Torsken, og adskillige Taler blev holdt. Efter Spisningen afholdtes den aarlige Generalforsamling. Til Bestyrelsen valgtes Sagfører *Jespersen* og *S. Egeberg*.

Under et Par Timers Frivagt genlød Banjerne af Taler og Sang. Kl. 1 pebes til Skafning, og efter at et Par Stykker Smørrebrød m. m. var gledet ned, pebes klar ved Køjerne.

ASSENS-KREDSSEN

havde Søndagen den 15. November arrangeret et Pølsegilde, som forløb paa vanlig fornøjelig Maade og havde vundet god Tilslutning. Ved Kaffen oplæste Hr. Lærer Clausen flere af Morten Korcks fornøjelige Historier, hvorefter Dansen gik lystigt til de smaa Timer.

HOLBÆK-KREDSSEN

fejrede Søndag den 15. Novbr. sin 5 Aars Fødselsdag ved en Fest paa Hotel Isefjord. Kl. 5½ blev der pebet »Øl-Skaffec«, og efter at man var gaaet til Bords, blev Flaget hejst, og Formanden, Lokomotivfører *Møller*, bød velkommen. Der herskede en udmærket Stemning ved Bordet, hvor Kbmd. *Gustav Jensen* talte for Kongen, Formanden for Flaget og Foreningen, Distriktsmontør *Thomle* for Veteranerne, og Sagfører *Scheel* for Damerne.

Efter Spisningen holdt Orlogskaptajn *Godfred Hansen* et

glimrende Foredrag »Med Roald Amundsen gennem Nordvestpassagen«; Foredraget ledsagedes af fortrinlige Lysbilleder.

Efter Foredraget gik Dansen lystigt, til den ved 4. Glas paa Hundevagten blev pebet »Klar ved Flaget«, og Flaget blev halet ned, og »Kongernes Konge« blev afsunget.

HOBRO-KREDS DANNET.

Onsdagen den 18. November samledes en Del gamle Marinere med Damer i Borgerforeningens Lokaler for at stifte en Marineforening, og den løb af Stabelen med Klokkklang og Sang og Hurraer.

Kl. 8 aabnede Formanden for det nedsatte Udvalg, Blikkenslagermester *Nonboe* Mødet og gav en kort Beretning om Arbejdet, der var gjort før Mødet; han bød alle velkommen og en særlig Velkomst og Tak til d'Hrr. *Stuhr*, *Kjær* og *Simonsen* fra Aalborg og d'Hrr. *Vinslev*, *Brandt* og Baadsmanden fra Hadsund, fordi de alle saa beredvillig var kommet tilstede for at give os gode Raad og Vejledning. Derefter afgav Konsul *Stuhr*, Aalborg, en udførlig Beretning om Hovedkredsens og Lokalkredsens Arbejdsmaade, hvorefter man gik over til at behandle et Udkast til Lokalkredsens Løve. Disse vedtoges enstemmigt, og dermed var Foreningen stiftet, og dens Navn er »Marineforeningen for Hobro og Omegn«. Tre kraftige Hurraer besejlede Foreningens Start. Indtegnet er 34 Medlemmer.

Dernæst foretoges Valg af Bestyrelse, og valgt blev følgende: Formand: Blikkenslagermester *G. S. Nonboe*, Hobro, Næstformand: Landinspektør *Mourier*, Hobro, Kasserer: Mejeribestyrelse *Kirkholm*, Døstrup St., Sekretær: Skomagermester *J. Rasmussen*, Hobro, Baadsmand: Overportør *Jensen Sørensen*, Hobro, Suppleanter: Maskinmester *Menne*, Hobro, Barber *Axel Petersen*, Hobro, Revisorer: Mejeribestyrelse *F. Petersen*, Rørbæk St., Mejerist *Dam*, Hannerup pr. Hobro.

Ved et stort og festligt pyntet Kaffebord vederkvægedes man, og Talerne fulgte Slag i Slag. Et Telegram fra Marineforeningens Hovedbestyrelse oplæstes og tre kraftige Hurra'er rungede gennem Salen for Hovedkredsens, og specielt dens Formand, Kommandør *Kiær*.

Gæsterne fra Hadsund havde deres Flag, Klokke og Fløjte med, og da Baadsmandsfløjten lød, gik Flaget til Tops og Forsamlingen sang staaende 1. Vers af »Kong Christian stod ved højen Mast«. Derefter talte Konsul *Stuhr*, Aalborg, smukt for Hans Majestæt Kongen, og Inspektør *Vinslev*, Hadsund, for Flaget. Direktør *Kjær*, Aalborg, lykønskede den nye Forening og Marinekammeraterne, som var tilstede, og haabede paa Held og Fremgang og et godt Kammeratskab — for dette er Kærnen indenfor Marineforeningerne! Havnefoged *Simonsen*, Aalborg, gav en morsom og sandfærdig Historie fra en af sine Oplevelser ude i det fremmede. *Stuhr*, Aalborg, fremdrog ogsaa mange Minder og interessante Oplevelser fra den Gang, vi var til Orlogs. Mejeribestyrelse *Kirkholm* mindedes dem, der drog ud, og dem af vore Kammerater, som da vi var paa Togt, maatte sænkes i Havet. Overportør *Sørensen* talte for Damerne. Formanden, *Nonboe*, takkede alle, der havde bidraget til Festen — en særlig Tak til Gæsterne fra Aalborg og Hadsund, og da der nu var slaet flere Glas, bød han Velbekomme.

Salen blev derefter ryddet til Dansen.

Da Klokken slog 12, blev der pebet: Klar ved Flaget, Flaget blev halet ned og alle sang Kongesangen.

Ved 1-Tiden tog vore Gæster hjem, efter at de havde faaet en Bid Brød og en ægte Hobro-Akvavit, og til Slut et velment Hurra og Tak. Da Dansen sluttede ved 2-Tiden, samledes alle Kammeraterne med Damer om et Smørrebrødsbord, og derefter lettede vi alle Anker og sejlede hjem hver til sit, en herlig Fest og mange Minder rigere, og sikre paa, at naar vi fortsætter ad den anviste Vej, styrkes Kammeratskabet og Marineforeningen for Hobro og Omegn vil trygt kunne se Fremtiden i Møde.

Aktieselskabet **Nordisk Kaffekompagni**

København, Odense, Aarhus, Esbjerg, Haderslev.

Største Brænderidrift i Norden.

C. Thyge Ludvigsen & Co.

Kulør — Soya — Salatolie — Taffeltørsalt.

Leverandør til den kgl. danske Marine.

CARL OLSEN & CO. - FLÆSKEBØRSSEN

FLÆSK OG KØD EN GROS

— Leverandør til Marinen —

Laur. Hansen,

Malermester,

Bredgade 33. - Tlf. 4213.

I. V. Rasmussens Danseskoler.

35. Sæson beg. i Vågtskibet »Sjælland« d. 3. Januar 1890. Lokaler overalt i Byen.

Ring til Vester 3089.

P. Lauritzen-Posekjær,
Aabenraa, St. Torv. Tlf. 358.
Frukt, Grøntsager & Kartoffler
Leverandør til Marinen.

P. Danielsen,
Skibrogade 32, Aabenraa. Tlf. 421.
1ste Kl. Winer og Franskbrødsbageri.
Leverandør til Marinen.

P. LARSEN
SKIBROGADE 27, AABENRAA
Telefon 101
Kolonial og Skibsproviantering
Leverandør til Marinen.

I. C. BARTELS,
Kgl. Hof Leverandør.
Harald Skovbygsgade 3.
Tlf. Aarhus 207 & 5207.
Fisk, Vildt og Fjerkræ.
Leverandør til Marinen.

SOPHUS E. JOHNSEN & Co.
SKIBSHANDEL, DRAGENBERGHUS
Telegramadresse: Sejns. Telf. 2859, Riis Skov 157.
Medlem af Marineforeningen.
Alt. som kan udføres fra Frillager.
HAVNEGADE 32, AARHUS

F. Christensen,
Frederiks Alle 62, Aarhus.
Tlf. 1487.
SMØR, OST, MÆLK & FLØDE
Leverandør til Marinen.

M. P. JØRGENSEN
JOMSBORG, AARHUS - Tlf. 389
1. Kl. Kød- og Fedevareforretning
Leverandør til Marinen.

Andreas Skaarup, Aarhus.
Colonial- og Delicatessforretning.
Telefon 865, 866. Skolegade 29.

C. P. SCHWEIGLER
1. Kl. Bageri & Conditori.
Lev. til Marinen.
Dynkarken, 33, Aarhus, Tlf. 1461

Søren Thorup
Gravensgade 18, Aalborg.
Tlf. 711.
Aalborg største Detailsalg i Kød og Paalæg.
Leverandør til Marinen.

KØD - BØRSEN
Nytov 12 - Aalborg. - Tlf. 701.
— 1ste Kl. Kød- og Flæskeudsalg. —
SØREN SØRENSEN
Leverandør til Marinen.

Assens Skibsværft & Maskinværksted,
O. C. Olesen. Tlf. 311.

R. N. Hansen,
Østergade 58, Assens. Tlf. 15.
1. Kl. Kød- og Fedevareudsalg.
Leverandør til Marinen.

Vestfyens Kulimport,
Assens
Kul. Kokes, Briketter, Brænde.
Telefon: Assens 250
Leverandør til den kgl. danske Marine.

BRØDRENE MATHIASSEN,
SEJLMAGERE, ESBJERG HAVN
Telefon..Lageret 47 — Kontor og Privat: 386—965.
Lager af Hamp, Manilla, Kokos samt Jern- og Staaltrusser. Alt Rigningsarbejde udføres. Ankere og Kæder samt alt Slags Skibsinventar til Fiskefartøjer

JENSEN & OLSEN
ESBJERG JERNSTØBERI & MASKINFABRIK
MASKIN- OG SKIBSREPARATIONER
TELEFON 31, TELGR.-ADR. „THOR“

ESBJERG SKIBSBYGGERI
VED DOKKEN.
Telf.: Skibsbyggeriet 253. N. RAUN-BYBERG Telf.: Privat 1238.
Nybygninger og Reparationer udføres.
Lager af Materiel og Skibsinventar.

J. LAURITZENS KULFORRETNING A/S
KUL- & COKES-IMPORT
TELEGRAMADRESSE: »CARBONIA«
TELEFON NR. 113 & 828. EFTER KONTORTID 1718.
STATSTELEFON NR. 70. **ESBJERG.**

Chr. Jensens Enke,
Jyllandsgade 5 — ESBJERG — Tlf. 295.
Maskin- & Skibsbageri.
Leverandør til Marinen.

Frukt- og Grøntforretningen
„SAFRANO“
Torvegade 15. — Tlf. 1366 — ESBJERG.
— Altid friske Grøntsager. —
Moderate Priser! Leverandør til Marinen.

R. MØLLERS Skibsværft,
Telefon 246 — FAABORG — Telefon privat 415.
Patent Ophalingsbeding, 450 Tons.

Herman Agerup,
Strandgade 3, Faaborg. Tlf. 269.
Kolonial- & Skibsproviantforretning.
Leverandør til Marinen.

A. Reimers Eftf.,
Faaborg. Tlf. 31.
1ste Kl. Kød- & Paalægforretning.
Leverandør til Marinen.

A. JACOBSEN,
Torvegade, Faaborg. Tlf. 112.
1ste Kl. Bageri & Konditori.
Leverandør til Marinen.

Vald. Jacobsen
Frederikssund, Telf. 83.
1ste Kl. Kød- og Flæske-Udsalg.
Leverandør til Marinen.

Lauritz Nielsen
Skibsproviantering,
Havnen, Frederikssund, Telf. 8.
Grundlagt 1884.
Leverandør til Marinen.

Louis Reddersen,
Østergade 30, Frederikssund, Telf. 76.
Bageri, Konditori og Rugbrødsfabrik.
Leverandør til Marinen.

Graasten
Andelsslagteri.
Tlf. 131 & 141.
Leverandør til Marinen.

Frederikshavns Værft og Flydedok A/S

Th. Lassen,
Frederikshavn. Tlf. 146.
— 1ste Kl. Kød- og Flæskeudsalg. —
Leverandør til Marinen.

P. Skou & Co.
Skibshandlere.
Frederikshavn. Tlf. 12. Stats 17
Leverandør til Marinen.

Aage Petersen
Helsingør
Stengade 40 — Telf. 818
Frukt — Grønt — Konserver
Leverandør til Marinen.

Chr. Lucasen,
Hobro. — Tlf. 225.
Bageri & Conditori.
Leverandør til Marinen.

Fr. Herrig,
Hobro. Tlf. 323 & 460.
1ste Kl. Kød- og Fedevare-Udsalg.
Leverandør til Marinen.

Jens Jensen,
vis a vis Havnen. Tlf. HOBRO 38.
Skibsprovianteringsforretning.
Leverandør til Marinen.

Th. E. Nielsen,
Thonbogade, Horsens. Tlf. 601.
Fisk en gros, en detail.
Leverandør til Marinen.
Medlem af Marineforeningen.

Chr. Fischer Christensen,
Havnen 5, Horsens. Tlf. 974.
Wiener & Franskbrødsbageri.
Leverandør til Marinen.

Svend Andersen, Havnen 3,
Jens Andersens Eftf. Horsens. Tlf. 446
Slagter & Fedevareforretning.
Leverandør til Marinen.

Georg Jensen,
Havnen 5, HORSSENS Tlf. 1125.
KOLONIAL — VIN — DELIKATESSE
Skibsproviantering.
Leverandør til Marinen.

C. A. CHRISTENSEN
HUNDESTED. Telf. 75
BAGERI OG CONDITORI
Leverandør til Marinen.

TH. NIELSEN
Telf. 82 - HUNDESTED - Telf. 82
1. Kl. KØDUDSALG
Leverandør til Marinen.

H. FUNCH
HUNDESTED — TELF. 64
SKIBSPROVIANTERING
Leverandør til Marinen.

KRYGER
Hundested, Tlf. 75.
1. Kl. Bageri & Konditori.
Leverandør til Marinen.

EINAR ANDERSEN, Slagter
og Fedevare, Langgade 44, Kerteminde.
Telf. 226. Leverandør til Marinen.
„Fiskesalg“, Kerteminde.
Havnen. Telf. 238. Stat 8.
Fisk en gros & en detail.
Leverandør til Marinen.

Aktieselskabet

Aalborg Skibsværft.

